HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' ומאי שנא התם. כפ' האיש מקדש: **דקתני האומר לשלוחו.** לא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת מאי שנא התם דנקט לשון שליחות ששלחו לשם כך והכא נקט חברו שלא שלחו לשם כך אלא אם יזדמן לו במקום פלוני דרך אגלה:

דסבר. הא' משלח לא טרח האי שליח לבקשה לי במקום אחר ולא סמכה דעתיה לשוויה שליח אלא באותו מקום: **מראה מקום הוא לו.** אם תמצאנה שם קדשנה לי שם ואיני מטריחך למקום אחר ומיהו אם עבד עבד: **לא יהבוה ניהליה.** לא רצו ליתנה לצורך בנו: **ומקשינן איבעי ליה לאודועיה.** להודיע עצמו מן מנהג רמאות: **בשגא דאלימי.** בקעה של בעלי זרוע היתה ולא יעמוד לכל אדם לקנות קרקע אצלם: **מהפך בהדיא ארעא.** מחזר עליה לקנותה: **קניה.** קבל עליה סיפר דברי לעקתו לר' זירא: **נרגו.** כשדורשין בהלכות הרגל היו מקבלין פני הרב: **עני המהפך בחברה.** מחזר אחריה לזכות בה מן ההפקר או שיתננה לו בעל הבית: **נקרא רשע.** שיורד לחיי חבירו: **לא הוה ידענא.** שרב גידל מתעסק בה: **דארעא קמייתא.** זו היא לי ראשונה שלקחתי מעולם: **ולא מסמנא מילתא.** אינה סימן טוב שימכור אדם מקחו הראשון: **ארעא דרבנן.** הפקר לתלמידים: **ואע"פ שנתאכלו המעות.** בתוך ל' יום דכי בעו קידושין למיחל ליתנייהו למעות אפ"ה חייבי: **לאו למלוה דמו.** דנימא המקדש במלוה אינה מקודשת: **ולאו לפקדון דמו.** דנימא אם לא נשתייר בה שום פרוטה אינה מקודשת כדאמר בהאיש מקדש (לעיל דף מז.) התקדשי לי בפקדון והלכה ומצאתו שנגנב או שנאבד אם נשתייר בו שום פרוטה מקודשת כו': **לחולאה ניתנה.** מקמי דניתחלי קידושין וכי אמר לה התקדשי לי בה לאו דידיה היא ולאו מידי יהיב לה אבל אלו לא ניתנו לה לחולאין אלא ע"מ שתתקדש בהן ולהכי כי אכלה דידה אכלה ולכי מטא זמנא [ג] מקדש: **וחזרה בה.** בתוך ל' אמרה אי אפשי בהן: **ניטל אם עד שלא פרס ניטל.** האומר לשלוחו לא ותרוס וחזר ובטלו מלהיות שלוחו או בפניו או שלא בפניו: **דבי מעשה דמו.** ואע"פ שלא אחריו לשם כך אלא שפגע בו ואמר לו הרי בטל ולא אמרינן לעורבי בעלמא קא מכוין והכי מפורשת בפ' השולח[ד]: **כל דמה דלא מטא גיטא.** ליד האשה לאו מידי הוא: **יורדין לידי טומאה במחשבה.** כגון גולמי כלים דאמר בהכל שוחטין (חולין דף כה.) כל שעתיד לשוף לשבר ולגרר ואמר התם דאכתי חסרון מלאכה הוא וטהורים ואם חיבר [ה] עליה אלא לשוף ושלא לשבר הכיתתו מחשבה זו לידי גמר מלאכה מכאן ולהבא: **ואין עולין מטומאתן.** משקבלוה: **אלא בשינוי מעשה.** שיעשה בה מעשה לקלקלם שישברם או יקנבם וכן עד שלא יקבלו טומאה אין עולין ממורת קבלת טומאה שירדו במחשבה זו אלא בשינוי מעשה עד שיתחיל לשוף לשבר ולגרר: מעשה

ומאי שנא התם [ו] דקתני האומר לשלוחו הכא רבותא קמ"ל והתם רבותא קמ"ל הכא רבותא קמ"ל דאי תנא שלוחו הוה אמינא שלוחו הוא דהוי רמאי דסמכה דעתיה סבר עבד לי שליחותי אבל חבירו דלא סמכה דעתיה אימא לא ליהוי רמאי [ז] התם רבותא קמ"ל דאי תנא האומר לחבירו הוה אמינא חבירו הוא דכי קדשה במקום אחר אינה מקודשת דסבר לא טרח אבל שלוחו דטרח אימא [ח] מראה מקום הוא לו קמ"ל [ט] רבין חסידא אזיל לקדושי ליה איתתא לבריה קידשה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות [א] לא יהבוה איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא מקדש לה רבה [ב] בר בר חנה יהיב ליה זוזי לרב אמר [ג] זבנה ניהלי להאי ארעא אזל זבנה לנפשיה והתניא [ד] מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות [ה] באגא דאלימי הוה [ו] ליה לרב נהגי ביה כבוד לרבה בר בר חנה לא נהגי ביה כבוד איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא זבין לה רב גידל הוה מהפיך בההיא ארעא אזל רבי אבא זבנה אזל רב גידל קבליה לרבי זירא אזל רבי זירא וקבליה לרב יצחק נפחא אמר ליה המתן עד שיעלה אצלנו לרגל כי סליק אשכחיה אמר ליה עני מהפך בחברה ובא אחר ונטלה הימנו מאי אמר ליה [ז] נקרא רשע [ח] ואלא מר מאי טעמא עבד הכי א"ל לא הוה ידענא השתא נמי ניתבה ניהליה מר א"ל זבוני לא מזבנינא לה דארעא קמייתא היא ולא מסמנא מילתא [ט] אי בעי במתנה נישקליה [י] רב גידל לא נחית לה [כ] דכתיב [ל] ושונא מתנות יחיה רבי אבא לא נחית לה משום דהפיך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר נחית לה ומיתקריא ארעא דרבנן: וכן האומר לאשה התקדשי לי כו': לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו [מ] מקודשת [נ] ואע"פ [ס] שנתאכלו המעות מאי טעמא הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו לפקדון לא דמו פקדון ברשותא דמרא קא מתאכלי והני ברשותא דידה קא מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה להוצאה ניתנה הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהו ר' יוחנן [מ] אמר [ע] חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ריש לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [פ] ביטל [צ] אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה והא הכא דדיבור ודיבור הוא וקאתי דיבור ומבטל דיבור שאני נתינת מעות ליד אשה דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה [ק] איתיביה [ר] השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל והא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מעות ליד אשה דמי וקתני הרי זה בטל התם נמי כל כמה דלא מטא גיטא לידה דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר"ל לר' יוחנן [ש] כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה מעשה

לקדושי איתתא לבריה. ומיירי דארצויי ארצי קמיה [א] ושתיק דלשוייה שליח אמר לעיל (דף מה:) דלא חליף אינים דמשוי אדיו שליח אבל הכא דארצויי ארצי ושתיק [ב] איכא למימר דסמיך עליו: **עני המהפך בחברה ובא אחר ונטלה כו'.** פי' בקונטרס דמיירי בחברה של הפקר וקשה מהא דתנן בשנים אוחזין (ב"מ דף י.) [ג] ראה את המליאה ונפל לו עליה או שפירש טליתו עליה ובא אחר ונטלה הרי היא שלו וכן הא דקאמר התם (שם) מי שליקט מקצת הפאה ופירש טליתו עליה מעבירים אותו הימנה [ד] ואמאי עני מהפך בחברה הוא ואומר ר"ת דאיסור דמהפך דנקט הכא לא שייך אלא דוקא כשרואה העני להרוויח בשכירות או כשרואה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה והוי דומיא דרב גידל ומש"ה קאמר דנקרא רשע כי למה מחזר על זאת שטרח בה חבירו ילך וישתכר במקום אחר [ד] אבל אם היתה החברה להפקר [ה] ליכא איסור שאם לא [ו] זכה בזאת לא ימצא אחרת [ז] ומיהו קשה מהיא דפרק לא יחפור (ב"ב דף כא:) [ח] דקאמר התם מרחיקין מן הדג כמלא רילת הדג [ט] אע"פ שהוא של הפקר וגראה דהתם היינו טעמא מפני שהוא יורד לאומנתו כי הכא דקאמר התם (שם) האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה ואוקי בהדיה מאי לעבודי עליה דקאמר ליה דקא פסקת לחיותאי ועוד אומר רבינו מאיר אביו של ר"ת [י] דמיירי בדג מת שכן דרך הדייגים להשיס במצולות דג מת והדגים מתאספים שם סביב אותו הדג וכיון שזה פירש מצולתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה מתאספים שם סביב ודאי [כ] אם היה חבירו פורש הוה כאילו גוזל לו [ל] ויכול לומר לו תוכל לעשות כן במקום אחר ומכאן נראה למהר"ר יצחק שאסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר בביתו כל זמן שהמלמד בביתו שמאחר שהוא [מ] שכיר שם יצא המלמד במקום אחר להשתכר שם אם לא שיאמר בעה"ב דאין רצונו לעכב המלמד שלו אבל אם שכר בעה"ב מלמד אחר יכול בע"ה אחר לשכור אותו מלמד עצמו ואינו יכול לומר לו הבעה"ב לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר: מיד

לדמוי מלאכה לגמרי [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [כ] [ל] [מ] [נ] [ס] [ע] [פ] [צ] [ק] [ר] [ש]

תורה אור השלם

1. עֹבֵר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה׃
משלי טו כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' כאגא דאלימי הוה לרב כל"ל ותיבת ליה נמחק[ד]:

מוסף רש"י

האומר לשלוחו. לא וקדש לי אשה במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת, דדוקא קאמר ליה מקום פלוני שיש לי שם אוהבים ואם בא אדם אומר דברים עלי בפניהם ימנו בידו (לעיל נ.). **ואע"פ שנתאכלו המעות.** של קודשין שאינם בעולם, מקודשת לאחר ל' יום (נדרים כט:). **ר' יוחנן אמר חוזרת.** בטלו הקדושין הואיל ובטלתן קודם שיהו מלין, **אתי דיבור ומבטל דיבור.** מתחילה היתה מקודשת על ידי הדיבור שנתלתה בקדושין, אתי דיבור של חזרה ומבטל דיבור (גיטין לב:). **והגיע** וסיג (שם לב.). **יורדין לידי טומאתן.** לידי תורת טומאה (שבת נח:). **במחשבה.** מאחר שאוכל עליו שיימנו כמות שהוא עכשיו ולא יוסיף תיקון אחר הוא גמר מלאכתן ומקבל טומאה (שם נב:). משאחיבו עליו שזה יהא גמר מלאכתן כגון שעיבדו לדרגא או לדולבק, כיון שעיבדו מקבל טומאה, ואלמלי עיבדו לרלוטות וסגלין אין מקבלים טומאה עד שיגמרו למלאכת הסגלין (סוכה יד:). כגון עור מתוקן שתמו למנעלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעשו המנעלים, חיבר עליו לעשותו שלמן, דאיתו חסר שום מלאכה, דהשתא מיד לאו לשלמן, מקבל טומאה מיד (מנחות מט:). **ואין עולים מידי טומאתן.** מתחבר מוכת קבלת טומאה אין עולין בחיבורה, כגון עיבדו לשלמן ולדרגא וחיבר עליו לרלוטות וסגלין, אין מחבר מבטלן תמוכת קבלת טומאה (סוכה יד:). מתוכת טומאה שירלה להן, ואף על פי שעדיין לא נטמאו וסגמלך עליהן אין עולין מקבל טומאה (שבת נח:). **אלא בשינוי מעשה.** עד שיתן לחמל (סוכה יד:). מאחר שחיבר על העור לעשות שטיח, יכד לידי טומאה ואם חזר וחיבר עליו לרלוטות וסגלים לא בטל תמורת כלי ולא טהר בכך עד שיתן בו לחמל דהוי שינוי מעשה (שבת נב:). אין עולים מידי טומאתן, אם נטמאו, אלא בשינוי מעשה, כגון שבברו טהרו (מנחות מט:).

מוסף תוספות

א. (פ') בן קמיה אביו וגילה דעתו שהוא חפץ בה ואב נעשה לו שליח מאליו וזכין לאדם שלא בפניו. רש"י לעיל מה: ד"ה ולמלמ. ב. ופי' ר"ת דכל היכא שנקרא רשע ב"ד מחייבין אותו להחזיר הדמים. ריטב"ש. (ולפ"ז מתורץ מה לאי' המוס', עי' רש"ש). ג. ומדקאמר מעבירין משמע אפי' לכתחילה. רשב"ש. ד. כי הרבה כי"ב תמצא במעותיך. ריטב"ש. והיינו נמי עני המהפך בחברה שממציא עצמו אצל בעל הבית לעובדו כדי שיתן לו לפעמים חברה כי זה יכול למצוא גם הוא במקום אחר. תוס' הרא"ש. ה. ומציאה. תוס' הרא"ש. א"נ בתמנה. ר"ן. ו. ואינו נקרא רשע דחייו קודמין לכל אדם. ריטב"ש. ולכתחילה יכול לעשות כן ולזיכא משום ועשית הישר והטוב. ר"ן. ז. ופרש"י התם כגון שארב דג אחד לצורו שהדייגים אחרים הבאים לפרוש מצודותיהם מרחיקין אותם כמלא ריצת הדג. תוס' הרא"ש. ח. וי"מ דמן הדג היינו. תוס' רשב"י. ועי' מהרש"ל. ט. בתוספות הוא תירוץ בפני עצמו, ולא תוס' טוך, ועוד.

תוס' ר"י הזקן

גמ'. לא יהבוה ניהליה. לא היו רוצים לתתה לבנו. **איבעיא ליה לאודועי.** להבן קודם שיקדשנה להודיע עצמו ממנהג רמאות ואסור לעשות כן. **באגא דאלימי.** בקעה של בעלי זרועות היתה ולא היו מניחים לקנות קרקע אצלם אלא לאדם שהיה נחשב בעיניהם. לאודועי. שלא הניחו לו לקנותה בשבילו קודם שיקחנה. מהפך עליה. לקנותה. **קבליה.** סיפר תלונתו. לרגל. כשדורשים בהלכות הרגל והיו כולם באים לקבל פני הרב. חברה. ענגה. פרש"י מחזר לזכות בה מן ההפקר או שיתננה לו בעל הבית, ע"כ. ולא נהירא דהא תנן בפיאה פ"ד [מ"ג] נטל מקצת פיאה וזרקה על השאר אין לו בה כלום, נפל לו עליה או פרס טליתו עליה מעבירין אותה הימנו, ובירושלמי [שם] ובתוספתא [שם פ"ב ה"א] תני בשם ר' מאיר קונסין אותו

עין משפט נר מצוה

ה א טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף י:
ו ב מיי' פ"ז מהלכות מכירה הל' י יא סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן קפג סעיף ב:
ז ג מיי' שם ופ"ט מהל' אישות הל' ח טוש"ע שם סי' לו סעיף ג:
ח ד מיי' פי"ב מהל' זכייה הל' ח טוש"ע מ"מ סי' רמט סעי' ה:
ט ה ו מיי' פ"ז מהל' אישות הלכה י סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן מ סעיף א:
י ז מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' ט טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף לו:
יא ח מיי' פ"ז מהלכות גירושין הל' טז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמא סעיף טו:
יב ט מיי' פ"ח מהל' כלים הלכה י: